

“tot ho transformo en música...”

sardanes per a cobla

cobla de cambra de catalunya

direcció: Jordi Figaró

eduard martí i teixidor (1925—1998)

“tot ho transformo en música...”

Movent-me en cotxe pel Bergadà i el Ripollès aquest estiu xafogós he escoltat moltes vegades el màster d'aquest enregistrament. Una i altra vegada m'han corprès i emocionat aquestes músiques que sorgides amb rauxa i seny puc dir que han estat banda sonora de la meua vida. Em són tant properes que m'hi identifico. I m'hi identifico perquè molts detalls de la "vida artística" i del procés creatiu de l'Eduard han estat entre els meus més directes referents: formació autodidacta, llibertat estilística, fidelitat al llenguatge i a les temàtiques de la terra nostra.

Recordo aquelles primeres vegades que al Passeig, el ara Passeig de la Plaça Major de Sabadell, la Cobla Sabadell anunciava quasi "a bombo i platets" que tocarien la sardana de l'Eduard *El nunci de Castellterçol* que feia poc ells havien estrenat. Era a mitjans del anys 60, quan darrere una noia rossa, la que després fou la meua esposa Montserrat, em vaig ficar dins del món de les sardanes i la cobla. Aquella sardana fruit d'una efectiva barreja del seny que respira la melodia central de tenora dels llargs (aquells agre-dolços a vegades modals color Joaquim Serra) i de la rauxa que encomanen els altres fragments al voltant del toc de l'agutzil; aquella sardana, va ser el meu primer contacte

amb l'Eduard Martí. M'agradava allò que sentia i, ademés era impressionant, molt espectacular.

Va ser més tard quan gràcies a la relació amb en Jaume Nonell i després ja amb l'Eduard directament, quan vaig tenir accés a molta part de l'obra de l'interessantíssim primer període compositiu que pràcticament no s'interpretava. Més endavant, en tenir la possibilitat de disposar de la Cobla Mediterrània, l'Eduard pogué tornar a sentir algunes d'aquelles sardanes que tant sols s'havien interpretat una vegada i que havien estat objecte d'un enregistrament privat amb la Cobla Sabadell per allà els anys 60. Recordo, entre moltes vivències, quan en actitud extàtica, emocionat per dins i amb els ulls clavats a la cobla Mediterrània, tornà a sentir en directe, després de quasi una quarantena d'anys, les seves *Tenebres*, durant un assaig a Can Feu.

És al darrer període de la seva vida, l'any 1998, quan es produí el seu èxit artístic més notori, quan guanya el Premi Joaquim Serra amb la seva suite simfònica *Les Guilleries*. Ell va volgué que anés seguint el procés creatiu d'aquesta obra, honor que sempre m'afalagarà. Tant de bo que properament puguem fer-ne l'enregistrament que mereix. També

me l'he escoltada aquests dies; volia tenir coses per escriure ara que faig aquesta presentació. Tinc l'enregistrament del darrer dia que s'interpretà, a l'Auditori de Barcelona, durant el Memorial Joaquim Serra del 2009, l'any de les estrenes americanes del Kevin Kaska i el Louis Stewart, compositors que quedaren impressionats de l'obra de l'Eduard.

Dos dies abans de morir l'Eduard va voler que l'anés a veure a l'Hospital Clínic. Fou allà, davant de la seva esposa Dolors, que m'encarregà de que tingués cura de la seva obra musical. Queda a l'arxiu de casa, ara l'Arxiu de Músics per la Cobla.

Les circumstàncies i les vivències em feren agafar el deute moral amb ell, la seva esposa Dolors i els seus fills de fer el màxim per a l'obra de l'Eduard i ara tinc una oportunitat de tirar endavant aquest primer projecte a ell dedicat. Hi he fet col·laborar sabadellencs força a l'entorn de l'Eduard: Jordi Figaró (direcció musical), Jaume Nonell i Lluís Subirana (textos del llibret) i Jesús Ventura (confecció de partitures i producció musical) entre els més significatius.

A la portada del llibret, dissenyat seguint la línia de tots els enregistraments de la nostra col·lecció, hi

figura un teler teixint un article de dona (per a un vestit de senyora, en llenguatge sabadellenc), el que l'Eduard teixí durant tota la seva vida professional. En un ambient sonor potent, -i ara us diré un secret-, us ben asseguro que et venen idees musicals; a l'Eduard l'hi venien i a mi també em passa i per això enyoro les fàbriques!

D'un ambient sonor potent en sorgiren sardanes potents, algunes quasi indòmites, d'altres carregades d'expressivitat, sempre atrevides i per sobre de tot escrites amb una honestetat artística que les fa úniques.

Josep-Maria Serracant i Clermont
Músics per la Cobla. President
Sabadell, 30 d'agost de 2012

Sempre que posava un CD al reproductor, mentre gaudia escoltant la música, em preguntava com i de quina manera aquelles notes passaven de la partitura al disc, quin era el camí i el procés tècnic seguit per tal d'oferir a l'oient la més perfecte interpretació de l'instrumentista i la cobla corresponent.

Per fi aquestes preguntes van tenir resposta gràcies a la invitació que em va fer Músics per la Cobla per tal que assistís al procés d'enregistrament d'un CD amb obres d'Eduard Martí i Teixidor, que la Cobla de Cambra de Catalunya havia de fer els dies 18 i 19 d'abril de 2011 a l'Auditori Pau Casals d'El Vendrell.

Poc em podia imaginar que 3 minuts de música al CD poguessin comportar prop d'una hora de feina o que es necessitessin dues jornades per enregistrar la dotzena de títols que configuren aquest CD que teniu a les mans.

Em vaig sentir un privilegiat. Jo, allà còmodament assegut a una butaca de l'auditori observant la professionalització d'uns músics compromesos amb la seva feina i repetint les vegades que fes falta un determinat passatge que el director Jordi

Figaró considerava millorable, o fins que els productors Jesús Ventura i Josep-Maria Serracant, al costat del tècnic de so David Casamitjana, no donaven la interpretació i recepció tècnica com a bona, o degut a la seva exigència, com a perfecta.

A més podia gaudir de la música del gran compositor i amic Eduard Martí i Teixidor. A mi si que les repeticions en recerca de la perfecció no se'm feien pesades! Gaudia tot escoltant sardanes com *Comallonga*, *Cor endins*, *Bella gesta del comte Guifré*, *La sardana de l'edat d'or*, *La nena i les flors*, *Tenebres*, *Quinze anys*, *El nunci de Castellterçol*, *Campanes i coloms*, *Pluja de febrer*, *Pedraforca* i *El somni d'Orid*, sardana que per mi té una motivació especial tota vegada que, a petició de l'Eduard i de l'amic Jaume Nonell, vaig escriure una lletra que el mestre va transcriure a la partitura de piano.

I permeteu-me una altra immensa satisfacció. Jo, un privilegiat espectador sabadellenc, observant el treball rigorós d'un equip ple de sabadellencs: el director Jordi Figaró, els productors Jesús Ventura i Josep-Maria Serracant, varis dels músics de la Cobla de Cambra de

Catalunya i, naturalment, el compositor Eduard Martí i Teixidor. No es pot demanar més.

Després d'aquesta experiència, quan un nou CD arriba a les meves mans, el valoro molt més. I quan escolto aquest, revisc de nou aquells dies que em van demostrar, una vegada més, que l'esforç i l'exigència, la professionalitat i el compromís, són necessaris per tal d'assolir l'èxit. Un èxit que aquest CD estic segur que aconseguirà com es mereix.

Lluís Subirana

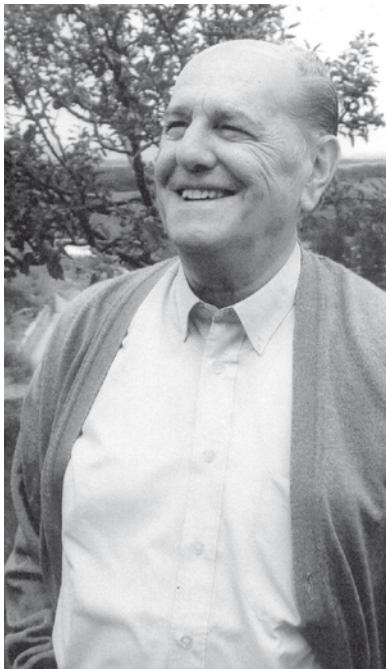
notes biogràfiques

Nascut a Sabadell el 19 de febrer de 1925, el seu pare, Bartomeu Martí Soler, era de Roda de Ter i cosí-germà del pare del poeta Miquel Martí i Pol, va treballar d'ajudant d'arquitecte. La seva mare, Narcisca Teixidor Gubern era de

Sabadell. Van ser 6 germans. L'Eduard es casà amb la Dolors Serra Navarro i tingueren 5 fills: Maria Carme, Josep, Eduard (mort als 5 dies de néixer) i Ramon. L'únic antecedent musical a la família va ser el seu oncle Salvador Martí, contrabaixista, però que mai li va ensenyar res de música.

Ja des de molt petit va tenir una gran intuïció per escriure música. Amb 5 ó 6 anys li agradava tocar el piano, que ningú no li havia ensenyat. Ho feia en un piano que hi havia a casa seva. "Quan sentia alguna cosa per la ràdio anava clorrent a tocar-la i l'harmonitzava pel meu compte. Déu del cel! Havia tocat una peça tan difícil com el Ballet del segon acte de l'òpera *Aida*, tot de memòria; sense papers al davant, ja que no entenia res de música"¹.

Dels 5 als 7 anys va estudiar música a la mateixa escola, La Divina Pastora, on cursava els estudis primaris. La "madre" Aniceta va ser la seva primera i última professora de música i aquells dos cursos de solfeig que va fer llavors tot el seu bagatge acadèmic musical. Als set anys anà a un col·legi de nens i aquí s'acabà la formació musical del petit Eduard. Mai més va anar a cap

escola de música, Conservatori ni tant sols rebé cap classe particular.

Segons el Diccionari de la Llengua Catalana, un autodidacta és: "Persona que s'ha instruït sense l'ajut d'un mestre". Mai més ben aplicada aquesta definició que en el cas de l'Eduard. Als quinze anys comença a treballar de teixidor, ofici al que es dedicarà tota la seva vida, fins a la jubilació. Esdevingué teixidor autònom, els anomenats "drapaires" a Sabadell. Solien tenir pocs telers (de dos a quatre, generalment) i teixien per a empreses importants, com a producció complementària. Donades les característiques de la maquinària emprada, el seu ambient de treball era doncs, eixordidor; de 8 a 12 hores diàries sentint l'obstinada fressa.

Quan arribava a casa escoltava música, algunes vegades anava al cinema del que era un gran aficionat. Per escoltar música es posava auriculars, per aïllar-se del poc soroll que hi podia haver a casa. També s'asseia al piano provant i escrivint algun passatge musical que li havia passat pel cap durant la jornada entre telers.

La primera sardana, **Narciseta**, la va escriure el 1947 i fou dedicada a la seva mare. La va dur al mestre Narcís Paulís per a que la instrumentés. "La hi vaig dur harmonitzada i tot! El mestre no hi va haver de fer cap correcció, només instrumentar-la. La hi vaig dur doncs no coneixia de res les tonalitats dels instruments de la cobla"².

La primera etapa creadora va des del 1947 fins al 1954, data de composició de **Princeseta**. Escrigué 24 sardanes, d'algunes no n'existeix cap material, i és que l'obra d'aquesta etapa, amb el pas dels anys, va ser objecte de revisió per part de l'Eduard, del que en resultà que no en volgués parlar-ne i que fes desaparèixer moltes sardanes. Algunes foren versionades posteriorment i així consta a les partitures. Es pot pensar que deuen ser in comptables els apunts i també obres a mig fer que van anar a la paperera en no considerar-los en consonància amb l'estil que anava assolint.

El 1948 escriu **Comallonga** (estrenada com a *Camí de Comallonga*) la casa pairal d'un cunyat seu, a Sant Mateu de Bages i el 1950 **Cor endins**, estrenada el 1953 en una festa de la colla sardanista Pomell Dansaire a qui està dedi-

cada. Però és del 1952 al 1954 quan escriu els títols més interessants d'aquesta primera etapa: **Bella gesta del comte Guifré** (1952), on evoca les gestes del comte Guifré el Pilós contra els sarraïns i la fundació del monestir de Sant Joan de les Abadesses, **La sardana de l'edat d'or** (1952), **La nena i les flors** (1952) "en aquell temps hi havia una nena molt rossa que gaudia d'un jardí molt bonic. Saltironant entre camins i parterres anava d'una flor a l'altra aturant-se en una i passant de llarg a l'altra, sempre saltant com fan els infants"² La nena és la seva neboda Rosa Maria Comallonga, i **Tenebres** (1953). Aquí acaba aquest període d'activitat com a compositor "*ja que aleshores hom tenia altres maldecaps*".

A insistència del Salvador Saumoy i per commemorar el 15è aniversari de Sabadell Sardanista, escriu **Quinze anys** (1962) "Imagineu-vos una donzella d'aquesta edat. La sardana és com un minuet" i **El nunci de Castellterçol** (1962), dedicada a Josep Costa, el nunci (agutzil) de Castellterçol, vila on l'Eduard hi va passar alguns estius. El tema inicial és el toc de corneta que feia el nunci, conegut per Pepus, a la sortida de la missa de dotze dels diumenges per

anunciar qualsevol cosa d'interès pels vilatans de Castellterçol al que hi afegí un segon tema de caire sentimental per reflectir l'estat d'ànim en que es trobava en Josep, ja que la seva esposa estava quasi cega.

De nou, l'Eduard va deixar de compondre. No va ser fins al 1974 quan escriu **L'Enxaneta** encetant una nova etapa, ja ininterrompuda, de noves sardanes i fins i tot una suite simfònica per a cobla, i es també quan assoleix alguns destacats premis.

Escriu sardanes dedicades a la seva família: **La padrineta** (1975), la seva filla Carme, **L'hereu Escampa** (1975), el seu fill Josep, **Com un llampec** (1986) al seu fill Ramon, sardanes premiades en concursos: **Campanes i coloms** (1978, segon premi en el concurs Joaquim Serra), inspirada en una fotografia d'Eugeni Forcano, coneguda arreu del món i que va aparèixer a la revista Destino, on es veia un colom en mig del rosetó de la Catedral de Barcelona. **Pluja de febrer** (1981, segon accèssit en el concurs del centenari del Banc de Sabadell) "estava darrere els vidres de la finestra veient com queien

les gotes de pluja" ², **El somni d'Oriol** (1980 segon premi al concurs Joaquim Serra), per al nen Oriol Nonell amb la dedicatòria "... mentre la mare l'estarà abraçant amb delectança", Pedraforca (1984, segon premi Francesc Basi) dedicada a Jordi Puerto, capdancer de la colla **Pedraforca**, "no hi he estat mai però l'he vist en fotografia, Em penso que ha de tenir una majestuositat impressionant" ² **Serra del Cadí** (1989, finalista del premi Francesc Basi), **Veles al vent** i **Reflexió** (1997 premiades al concurs Ceret-Banyoles).

El mateix any de la seva mort, 1998, opté el primer premi al concurs Joaquim Serra amb la suite simfònica per a dues cobles i percussió **Les Guilleries**. L'estrena va ser el juliol del 1998 al Festival Grec i l'Eduard moria al desembre d'aquell mateix any. Era la primera vegada que se sortia del marc estricte de la sardana i "va escollir la complexitat de les dues cobles perquè hi ha més camp per córrer i es poden fer més combinacions" ³.

Era un autodidacte molt autoexigent en si mateix. Defugia de qualsevol mena de protagonisme.

Rarament se'l veia en les audicions o concerts i menys encara a demanar que es toquessin obres seves. Sempre es considerava inferior a molts compositors amb més bagatge acadèmic o de premis. En aquest disc hi ha només un tast d'algunes de les seves obres. De ben segur que molts hi descobriran un autor de gran categoria i que la seva modèstia ha fet que no figuri en una primera línia de les relacions dels autors de la segona part del segle XX que han tractat la cobla.

"Jo només sento la música aquí dintre [senyalant el cor]. Tot ho transformo en música.... Escric la música que em surt. No componc per agradar a un altre sinó perquè m'agradi a mi. Quan faig una sardana vaig a una cobla i els demano que la toquin: la gravo i ja en tinc prou!". ⁴ La mort se l'endugué el 30 de desembre de 1998.

Fons documentals:

1. Notes biogràfiques manuscrites. Gener 1989
2. Notes autobiogràfiques
3. "Un sabadellenc guanya el Joaquim Serra amb una suite per a cobla". David Ramon. Diari de Sabadell, 2 de juliol de 1998.
4. Entrevista a Eduard Martí i Teixidor. David Ramon. Diari de Sabadell. 13 de novembre de 1997

Jaume Nonell

els músics de l'enregistrament

La cobla de cambra de Catalunya, sota la direcció de **Jordi FIGARÓ**, ha comptat amb els següents instrumentistes:

COMALLONGA (1)

flabiol
tible I
tible II
tenora I
tenora II
trompeta I
trompeta II
trombó
 fiscorn I
 fiscorn II
contrabaix

Bernat Castillejo
 Salvador Parés
 Oriol Oller
 Xavi Molina
 Joan Sala
 Marc Solanellas
 Jaume Prats
 Albert Pol
 Ivan Babiloni
 Miquel Castro
 Francesc Saladrígues

COR ENDINS (2)

Bernat Castillejo
 Oriol Oller
 Salvador Parés
 Quim Duran
 Xavi Molina
 Carles Martí
 Marc Solanellas
 Jordi Giménez
 Albert Pol
 Miquel Castro
 Francesc Saladrígues

BELLA GESTA DEL COMTE GUIFRÉ (3)

Marcel Sabaté
 Ivan Alcazo
 Jordi Feliu
 Jordi Guixé
 Ferran Miàs
 Carles Martí
 Roger Santiago
 Ramon Casanovas
 Salvador Salla
 Josep Maria Guinart
 Agustí Pedrico

LA SARDANA DE L'EDAT D'OR (4)

Bernat Castillejo
 Jordi Campos
 Oriol Oller
 Joan Sala
 Quim Duran
 Marc Solanellas
 Jaume Prats
 Jordi Giménez
 Ramon Casanovas
 Miquel Castro
 Francesc Saladrígues

LA NENA I LES FLORS (5)

Marcel Sabaté
 Jordi Feliu
 Ivan Alcazo
 Jordi Paulí
 Jordi Guixé
 Marcos Faus
 Carles Raya
 Ramon Casanovas
 Antoni Balada
 Salvador Salla
 Agustí Pedrico

TENEBRES (6)

Marcel Sabaté
 Jordi Feliu
 Felip Morales
 Ferran Miàs
 Jordi Paulí
 Roger Santiago
 Marcos Faus
 Salvador Salla
 Antoni Balada
 Josep Maria Guinart
 Agustí Pedrico

QUINZE ANYS (7)

flabiol
tible I
tible II
tenora I
tenora II
trompeta I
trompeta II
trombó
 fiscorn I
 fiscorn II
contrabaix

Marcel Sabaté
 Ivan Alcazo
 Jordi Feliu
 Jordi Guixé
 Ferran Miàs
 Marcos Faus
 Carles Raya i Roger Santiago
 Josep Maria Guinart
 Ramon Casanovas
 Antoni Balada
 Agustí Pedrico

EL NUNCI DE CASTELLTERÇOL (8)

Marcel Sabaté
 Ivan Alcazo
 Jordi Feliu
 Jordi Guixé
 Jordi Paulí
 Carles Raya
 Roger Santiago
 Josep Maria Guinart
 Salvador Salla
 Ramon Casanovas
 Agustí Pedrico

CAMPANES I COLOMS (9)

Marcel Sabaté
 Felip Morales
 Ivan Alcazo
 Jordi Paulí
 Ferran Miàs
 Marcos Faus
 Carles Raya
 Josep Maria Guinart
 Antoni Balada
 Salvador Salla
 Agustí Pedrico

PLUJA DE FEBRER (10)

Bernat Castillejo
 Felip Morales
 Ivan Alcazo
 Jordi Paulí
 Jordi Guixé
 Marcos Faus
 Carles Raya
 Josep Maria Guinart
 Ramon Casanovas
 Antoni Balada
 Agustí Pedrico

EL SOMNI D'ORIOI (11)

Bernat Castillejo
 Salvador Parés
 Jordi Campos
 Quim Duran
 Xavi Molina
 Jaume Prats
 Carles Martí
 Jordi Giménez
 Ivan Babiloni
 Miquel Castro
 Francesc Saladrígues

PEDRAFORCA (12)

Marcel Sabaté
 Jordi Feliu
 Felip Morales
 Ferran Miàs
 Jordi Guixé
 Roger Santiago
 Marcos Faus
 Salvador Salla
 Ramon Casanovas
 Antoni Balada
 Agustí Pedrico